

SÚŤAŽNÝ NÁVRH

TENDER

Urbanistická štúdia BAUM

Motto:

„Bratislava Agglomeration - Smart cross border region“

Súťaž sa vzťahuje k formulácii hľadiska a postupu pre spracovanie hlavnej vývojovej téme hraničného územia Bratislavy a rakúskych susedných obcí, ako aj popisu metodiky pre vypracovanie dokumentu územného plánovania "Urbanistická štúdia BAUM (Štúdia BAUM)". Dokument vypracovala skupina odborníkov, v rámci medzinárodného tímu v rámci ktorých budú vytvorené pracovné skupiny, ktoré budú zodpovedať za jednotlivé témy, ktoré sú predmetom súťaže.

I. ÚVOD

Ostatná ľadová doba a jej poľadová holocénna doba zanechali prírodu a podmienky na ktorých vyrástla ľudská civilizácia a ľuďmi viac alebo menej vytvorená poľnohospodárska a sídelná biodiverzita - ľudské biotopy. Vznikli podmienky, ktoré sú východzím podkladom pre navrhovanú urbanizáciu územia (územie špecifikované v Súťažných podmienkach BAUM v bode 9.1.1.). Mnohé z týchto podmienok majú obrovský historický a dnes i rozvojový význam.

Predovšetkým sú to:

- **Postupné historické osídlenie**, jeho dnešná atraktivita a vplyv na súčasné mesto Bratislava a okolie.
- **Predchádzajúce historické politické a hospodárske aspekty**
- **Výrazný hospodársky rast** a prílev zahraničných investícií.
- Dunaj ako historický a dnešný **dopravný koridor** východ – západ a na sever až do Baltického mora.
- Dunaj ako **zdroj vody** vrátane zásob podzemnej vody.
- **Pol'nohospodárstvo** na náplavoch podporované režimom vôd Dunaja.
- **Hydroenergetický potenciál**.
- **Potenciál súvisiaci s problematikou geopolitiky, vzdelanosti a bezpečnosti v stredoeurópskom regióne**.
- **Prírodný potenciál inundácie, biokoridoru Dunaja**, a jeho ramien.
- Sídelný, priemyselný, rekreačný, pracovný a oddychový **ľudský biotop**.

Bratislava bola vybudovaná na Dunaji, **Dunaj je pre Bratislavu rozhodujúci.**

V tomto návrhu ide o:

- Navrhnutie **optimálneho riešenie pre ďalší rozvoj v tomto špecifickom prostredí** na základe predošlého vývoja urbanizácie a jej súčasného stavu.
- Navrhnutie optimálneho riešenia, ktoré v sebe zahŕňa riešenia majúce pozitívny dopad **nielen z regionálneho, národného, ale aj nadnárodného meradla.**
- **Dunaj** a jeho prítoky s možnosťou stať sa **výbornou vodnou cestou** spájajúcou nielen podunajské štáty.
- **Hydro-potenciál** obnoviteľnej a bezodpadovej energie.
- **Podunajskú krajinu** a jej špecifiká pre rozvojové infraštruktúry, vrátane sídlisk, dopravu a starostlivosť o chránené územia.
- Dotknutý región riešiť nielen ako významný infraštruktúrny uzol TEN-T siete, ale ako **región s potenciálom obrovskej synergie** založenej na špecifikovaných predpokladoch spájajúcich viacero hospodárskych odvetví.
- **Vodné zdroje Dunaja** pre poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, starostlivosť o cenné biotopy. Ochranu tvorby kvalitnej podzemnej vody pre budúce zásobovanie.
- **Protipovodňovú ochranu** a vodné hospodárstvo.
- **Zmiernenie vplyvov extrémnych klimatických javov v urbanizovanom prostredí.**
- **Zvýšenie turistickej atraktivity** Bratislavy a okolia Dunaja, starostlivosťou o biotopy a infraštruktúrou.

I. 1. Východisková situácia

Cezhraničné územie Bratislavského kraja je súčasťou dynamického rastu regiónu CENTROPE. Bratislava s Viedňou tvorí srdce tohto prosperujúceho regiónu. Vzhľadom k ekonomickej a demografickej dynamike a súvisiacich kapacitných nedostatkov infraštruktúry, región čelí veľkým investíciám do infraštruktúry, ktorá sa nachádza v silnej interakcii so sídelným, regionálnym, hospodárskym a prírodným rozvojom oblasti. Budúce veľké projekty sa nachádzajú už v plánovaní, alebo už existujú ako ideí:

Železničná doprava

- TEN-Prioritný projekt 17: Paris – Wien – Bratislava
- TEN-Prioritný projekt 23: Danzig – Trnava – Bratislava – Wien
- Spojenie Brno – Bratislava – Budapest
- Stredoeurópske dopravné koridory (CETC): Stettin – Brno – Bratislava – Szombathely – Zagreb / Rijeka

- Možnosť využitia **vodnej cesty** ako cestného obchvatu po vode pre zlepšenie mestskej a prímestskej dopravy a využitia vodnej dopravy špecificky pre cezhraničné územie.
- Možnosť **premostenia Dunaja** pre rozvoj cezhraničného styku ako synergický prvok.
- Existencia **protipovodňovej ochrany** rôzneho stupňa a jej účelové doplnenie aj na základe zo skúseností z ostatných povodní.
- Možnosť využitia vôd Dunaja na **starostlivosť o parky, ekosystémy a chránené územia** (NATURA 2000, biokoridory, vodné vtáčie biotopy a pod.). Možnosť využitia územia pre rekreáciu, vodné športy a cestovný ruch.
- **Podpora poľnohospodárskej výroby** na základe jej špecifického charakteru a optimalizácia jej rozsahu.
- **Podpora dunajským špecifickým inundačným územia** v rámci riešenia synergických vzťahov (napr. Auen park v Rakúsku, dunajský biokoridor poza Petržalku a i.).
- **Podpora cestovného ruchu** s vymedzením priorít rozvoja tohto sektoru
- **Podpora rozvoja dopravnej a technickej infraštruktúry** s definovanými prioritami a odporúčaniami.

I.3. Podmienky pre vypracovanie názoru a postupu pre riešenie hlavných rozvojových tém a metodického prístupu k spracovaniu Štúdie BAUM

Vzhľadom na skutočnosť, že Bratislava je starobylé mesto na Dunaji a Dunaj je od pradávna najdôležitejšou európskou vodnou cestou v smere východ – západ, ďalej vzhľadom na skutočnosť, že práve v území Štúdie BAUM nie je táto vodná cesta takmer pol roka splavná pre nákladné lode a skutočnosť, že lode plávajúce kanálom Dunaj - Mohan – Rýn sa často nemôžu dostať do Bratislavy, prvou úlohou je komplexné riešenie problémov rieky Dunaj. Bratislava potrebuje Dunaj a na ňom plavbu a prístavy. Územie nad Bratislavou potrebuje zlepšiť protipovodňovú ochranu. Dunajské inundácie (napríklad rakúsky Auenpark) potrebujú vodu.

Základné rozhodnutia o postupe v realizácii Štúdie BAUM a urbanistického riešenia rozvoja prihraničného územia Bratislavy a susedných rakúskych obcí sú závislé na rozhodnutí o komplexnom riešení otázok okolo Dunaja od Viedne až poníže Bratislavy. (Zadanie BAUM Kap. 2. bod 3 a 4)

Z týchto dôvodov prvým krokom pri spracovávaní Štúdie BAUM bude časť týkajúca sa jednotlivých súčastí **komplexného rozhodnutia o budúcnosti Dunaja** (a tým aj rozvoja Bratislavy a jej okolia). S tým súvisí i medzinárodná a lokálna vodná doprava, technická infraštruktúra a sídelná infraštruktúra. Následne vznikajú

otázky situovania priemyselných parkov a iných infraštruktúrnych zariadení, bytová výstavba – urbanizácia územia BAUM (Zadanie BAUM, Kap. 2. bod. 1, 5, 6, 7, 8).

S tým súvisí aj **ochrana** o prírodne chránených území, špecificky aj území vodného a sťahovavého vtáctva a pochopiteľne aj vytvárania nových prírode blízkych biokoridorov a oddychových zón pre človeka (Zadanie, kapitola 2. bod. 2.)

Protipovodňová ochrana Bratislavy je realizovaná na tzv. 1000 ročnú vodu + 50 cm. Povodňová ochrana nad Bratislavou je vybudovaná na tzv. storočnú vodu. Existujú rôzne možnosti zlepšenia protipovodňovej ochrany tak, aby boli splnené aj iné ciele, predovšetkým ochrany prírody a starostlivosti o biotopy. Obtokový kanál (bypass) nie je jediným riešením a nie je ani na území Slovenska netradičné riešenie. Tieto je treba porovnať z rôznych inžinierskych, prírodovedných a ekonomických hľadísk a vybrať najlepšie synergické riešenie. Pôvodný dôvod návrhu obtoku - bypasu po vybudovaní protipovodňovej ochrany Bratislavy zanikol. Jeho návrh bude preskúmaný z ekologického hľadiska. (Zadanie Kap.2. bod 3, 4)..

II. DEFINOVANIE NÁZORU A POSTUPU NA RIEŠENIE ÚLOHY A PRÍNOSY PROJEKTU BAUM

II.1. Rozsah a charakter urbanizácie

Rozsah a charakter urbanizácie budú navrhnuté na základe návrhu komplexného riešenia otázok okolo Dunaja. Navyiac, bude sa opierať o stav urbanizácie v širšom okolí. Pre rozsah a charakter urbanizácie je dôležité rozhodnutie o komplexnom riešení využívania Dunaja. Vzhľadom na **požadované invariantné riešenie**, tieto podmienky musia byť definované v úvodnej fáze projektu BAUM. **Z toho vyplynie aj návrh rozsahu a charakteru urbanizácie a zároveň aj optimalizácia scenára rozvoja územia a funkcie využitia, vrátane náväznosti na väzby v širšom okolí Dunajského regiónu.**

V tejto súvislosti bude preskúmané **Komplexné riešenie rieky Dunaj** medzi Viedňou a Bratislavou, možnosť vybudovania vodného diela v prihraničom priestore so všetkými možnosťami využitia synergií, predovšetkým v spojitosti využívania obnoviteľných prírodných zdrojov ako napr. doprava, energia, dopĺňajúca protipovodňová ochrana nad Bratislavou a Devínom, obnova vody v inundácii, úžitkov pre mesto Bratislavu a celú oblasť projektu BAUM, a iné.

Zároveň budú preverené **ekonomicko-funkčné väzby** priestoru BAUM a územia spadujúceho k Bratislave so scenárom ďalšieho rozvoja v zmysle Kap. 2. bod 5 Zadania.

II. 2. Rozsah a charakter optimálneho scenára rozvoja funkčného využitia územia

Leitbild – Vodiaci obraz

Na základe východzej situácie navrhujeme nasledujúci „Leitbild“ – vodiaci obraz pre vývoj cezhraničného mestského regiónu:

„Bratislava agglomeration - Smart cross border region“ – „Bratislavská aglomerácia -elegantný cezhraničný región“ s optimálnou súhrou medzi:

- Dopravnou a technickou infraštruktúrou
- Modrou infraštruktúrou (Voda) a
- Zelenou Infraštruktúrou (Chránené územia, zelené biokoridory, voľné priestranstvá).

Z toho vzniknú nasledujúce ťažiskové body pre koncept mestskej výstavby a regionálny vývoj:

- Využitie dopravnej infraštruktúry pre vývoj obytných, priemyselných a obslužných zón.
- Zameranie plánovania infraštruktúry na základe potrieb výstavby mesta a regiónu,
- Integrácia medzi mestskou výstavbou a krajinným plánovaním dopravných zariadení infraštruktúry (prepojenie železnice s premostením Dunaja, nádražia, tovarové terminály a pod.),
- Koncepcia modrej infraštruktúry z perspektívy výstavby mesta, regionálneho rozvoja a politickej perspektívy,
- Zabezpečenie a rozvoj zelenej infraštruktúry ako centrálneho prvku kvality života.

Vzhľadom na vysoké investičné náklady diskutovaných infraštruktúrnych zámerov je treba:

- myslieť v možnostiach a variantoch, s cieľom nájdenia najvhodnejšieho riešenia skúmanej problematiky
- koncipovať vývoj v etapách, ktoré sú previazané so stanovením priorít.

Proces urbanizácie v tomto prípade považujeme za snaženie nájsť optimálne riadené usmerňovanie využívania prírodných zdrojov krajiny ako ľudského biotopu a to pre potreby požiadaviek ľudskej existencie ako sú bývanie,

zamestnanie (priemyselné parky), rekreácia všetkými spôsobmi, kultúrne vyžitie, pestovanie a zásobovanie potravinami, výroba a rozvod energií, získavanie úžitkov z prírodných zdrojov, ochrana prírodného a historického prostredia, ľudské činnosti ako je doprava, šport, rekreácia, pešie zóny, zlepšenie image mesta, okolia, krajiny, bydlisko-pracovisko, ekonomika. V tomto kontexte je dôležitý aj pohľad na Dunaj, Bratislavský hrad, nábregie, okolie mesta vrátane súladu architektonických prvkov.

V tejto časti budú popísané využiteľné prírodné zdroje (v širšom význame slova) a možnosti ich využívania tak, aby vzniknutá synergia bola optimálna a ekonomické náklady boli čo najviac návratné zo získavaných úžitkov.

II. 3. Dopravná a technická infraštruktúra.

Dopravná a technická infraštruktúra bude spracovaná v zmysle strategického rámca pre rozvoj dopravnej infraštruktúry v regióne – CENTROPE (Zadanie BAUM Kap. 2. bod 6.).

V zmysle rámca CENTROPE bude venovaná pozornosť návrhu **Veľkého inžinierskeho projektu medzi Viedňou a Bratislavou** pod názvom „Komplexné riešenie Dunaja medzi VD Freudenu a VD Gabčíkovo. Bude venovaná pozornosť návrhu komplexného terminálu pre Dunajský región. Pozornosť sa venuje tiež Tranzitnému terminálu v Dunajskom regióne.

Dopravná a technická infraštruktúra bude nadväzovať na vodnú dopravu všetkých druhov a na Územný generel dopravy Bratislavy. Cieľom je optimalizovať všetky transportné média. Z uvedeného dôvodu bude problematika dopravnej a technickej infraštruktúry reflektovať aktuálny vývoj a očakávania spojené s tranzitom v globálnom meradle, možnosťami a postavením dotknutých krajín regiónu.

II. 4. Ochrana prírodného prostredia

Ochrana prírody sa skladá z časti ochrany existujúcich biotopov vrátane parkov, ďalej z časti starostlivosti o chránené územia (napr. NATURA 2000 a vtáčie územia, v tomto prípade predovšetkým o vodné vtáctvo a vytvorenia nového prírode blízkeho územia, bio-koridoru (napríklad dunajské Pečnianske rameno a jeho prevedenie poza Petržalku). Zvláštna pozornosť sa bude venovať Rakúskemu Národnému Auen Parku v spolupráci s rakúskym Úpravným projektom na východ od Viedne a projektom na rieke Morava, tiež v spojitosti s protipovodňovou ochranou. Týmto chráneným územia, parkom, biokoridorom i ostatným príslušným rekreačným plochám sa podľa stupňa ochrany a využívania

navrhne zvláštna starostlivosť o biotopy, predovšetkým v spojitosti s komplexným riešením dunajských problémov.

II. 5. Poľnohospodárska výroba

Poľnohospodárska výroba sa bude posudzovať s pohľadu prímestskej zóny a tradičných plodín (zelenina, ovocie, napr. marhule, čerešne, špargľa a pod.). V tomto zmysle sa bude hľadať možná podpora predovšetkým optimalizovaním vodného a vlhkostného režimu pôd, a podporou poľnohospodárskych činností v súlade s podporou pre **agroturistiku**, náučné cesty (napr. vinná cesta, zaujímavé poľnohospodárske plodiny, agroturistické farmy, rybárstvo a pod.) a rekreáciu.

II. 6. Rozsah a charakter rozvoja cestovného ruchu

Na predchádzajúcich rozhodnutiach závisí i rozvoj cestovného ruchu. Prešetrí sa možnosť synergického využívania turistických, náučných a cyklistických trás s priestormi dunajských brehov, vodných plôch, riečnymi ramenami, agroturistiky, vinárskymi centrami, prírodných parkov a turistických centier. K tomu patria cesty, chodníky, športové prístavy, premostenia a podobne, všetko s uvažovaním stupňa ochrany a podpory prírodného prostredia. Pochopiteľne, využijú sa možnosti využívať Dunaj ako obchvat osobnej a nákladnej dopravy, zlepšenie podmienok pre turistické plavby, vodné športy, vznik nových zelených plôch v súvislosti s obnovenými ramenami Dunaja a príslušnou infraštruktúrou, vrátane historických objektov, pamiatok a to v širšom území, ktorých je v tomto území i širšom okolí veľké množstvo.

Výstupom bude **návrh koncepcie optimálneho priestorového a funkčného využitia krajiny a jej prírodných zdrojov** a ich funkčné nadviazanie na súčasné celomestské a regionálne väzby so snahou riešiť aj iné problémy mesta a jeho okolia.

II.7. Protipovodňová ochrana.

Riešenie protipovodňovej ochrany bude založené na doplnení existujúcich protipovodňových opatrení. Základnou snahou bude zníženie vysokých povodňových stavov a opatrenia proti klimatickým zmenám. Budú vyhodnotené a použité skúsenosti z povodne v júni 2013.

III. SPÔSOB POSTUPU

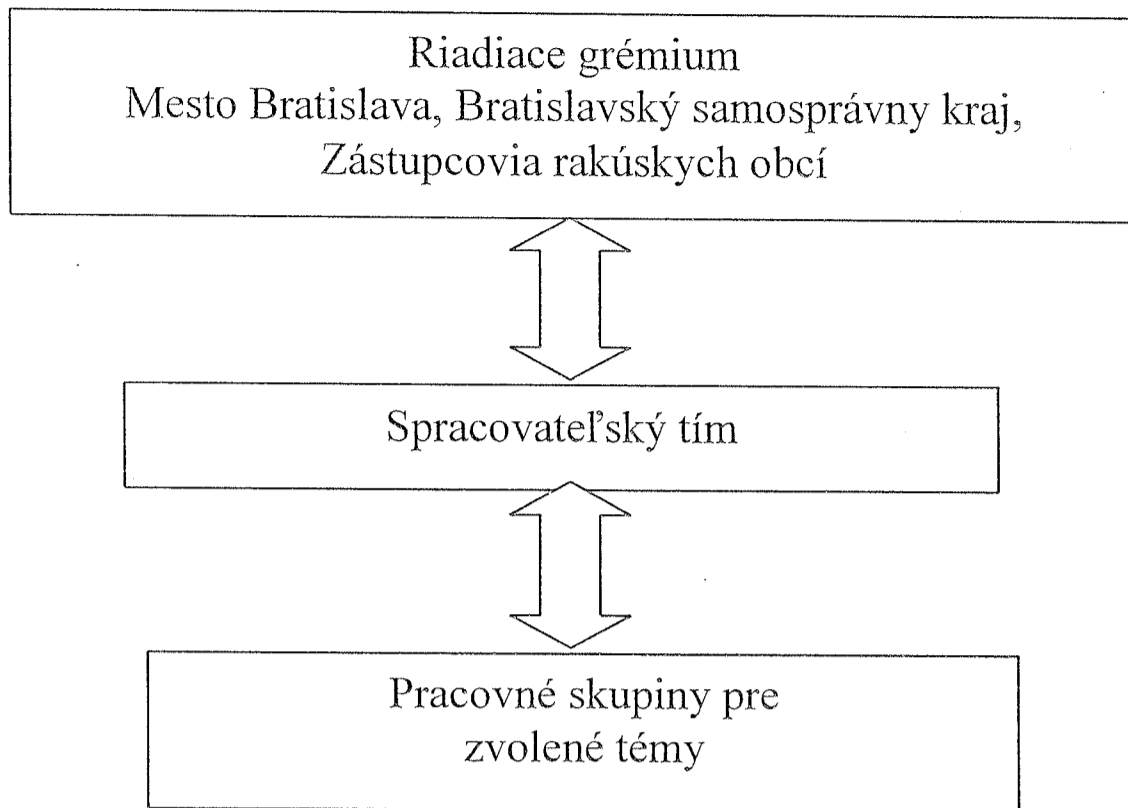
Pre región platia mnohé záväzné plány a projekty ako aj nezáväzné koncepcie a štúdie. Súťažné podmienky štúdie BAUM vyžadujú veľmi rozdielne podmienky čo do mierky a stupňa detailu. Preto navrhujeme dve roviny spracovania:

1. rovina: Definovanie rámca pre celý región
napr. veľké zelené koridory, chránené územia, poľnohospodárske a lesné prednostné plochy, plochy nachádzajúce sa v infraštrukturálnych projektoch, definované priestory rozširovania sa mesta a sídlisk, veľké plánované priemyselné územia, ohraničenia sídlisk, a pod.,
2. rovina: Výber tematických „Hot spots“, prípadne priestorových cieľových území pre viac detailné spracovanie napr. Dunajské obtokové rameno, nové veľké priemyselné parky, územia rozširovania sa mesta, infraštrukturálne terminály, prímestské cezhraničné obce (Kittsee), Parky voľného času.

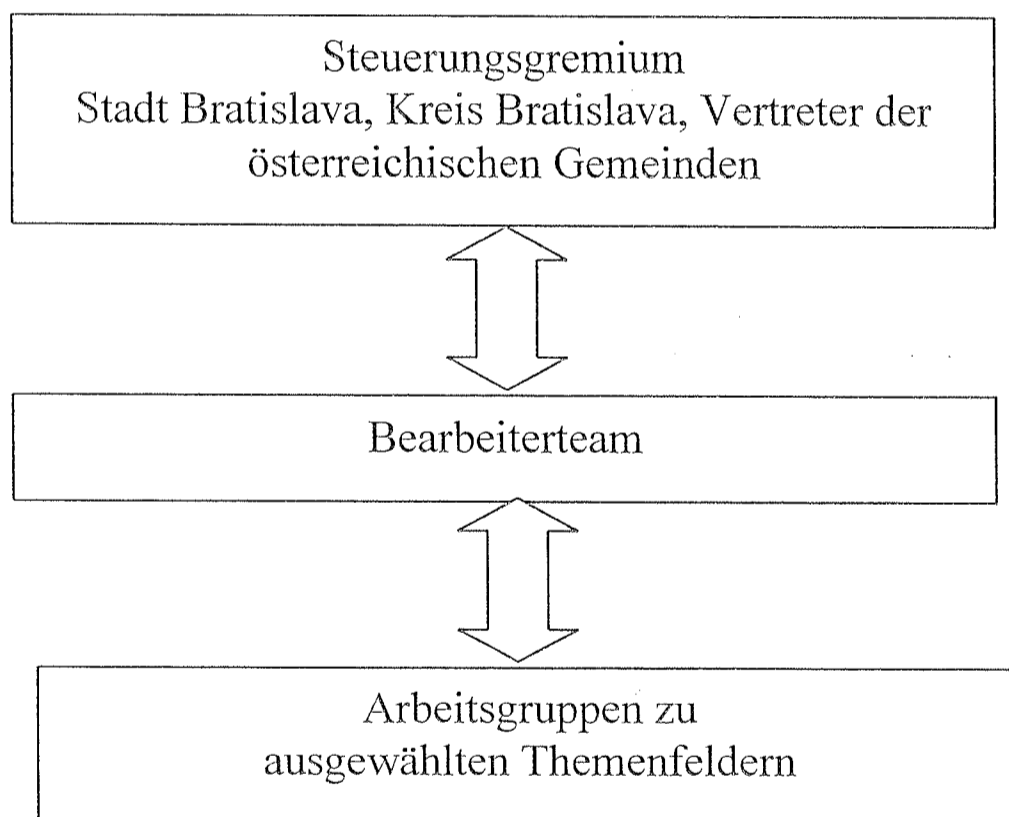
IV. NA ZÁVER

Tento súťažný urbanistický návrh je založený na Dunajskej Stratégii Európskej Únii. Potenciál Regiónu má byť vybudovaný na základe cezhraničného zlepšenia v a synergii v oblastiach ako sú: doprava, plavebné podmienky Dunaja, protipovodňová ochrana, kvalita vody, podpora turizmu, poľnohospodárstvu, ochrane životného prostredia, energii, zamestnanosti, hospodárskeho rastu a pod.

Príloha č.1: Organizačný návrh pre urbanistickú štúdiu BAUM

Beilage No. 1: Organisationsvorschlag für die Städtebauliche Studie

Z dôvodu toho, že akékoľvek iné grafické vyjadrenie by symbolizovalo samotný návrh riešenia, ktorého metodika a prístup je podrobne obsiahnutý v písomnej časti, účastník v rámci grafických príloh predkladá do súťaže grafické vyjadrenie "Organizačného návrhu pre urbanistickú štúdiu BAUM" v slovenskom a nemeckom jazyku.

Aus dem Grund, dass jede andere grafische Darstellung den eigentlichen Lösungsvorschlag, dessen Methodik und Vorgehen im Detail im schriftlichen Kapitel enthalten sind, symbolisieren würde, legt der Teilnehmer im Rahmen der grafischen Anhängen die grafische Darstellung des "Organisatorischen Vorschlags für die städtebauliche Studie BAUM" in Slowakisch und Deutsch in den Wettbewerb vor.